

PORADNIK BIBLIOTEKARZA

Nr 1 (4)

STYCZEŃ

1950 R.

O ŻYCIU I TWÓRCZOŚCI WŁODZIMIERZA LENINA

W 25-lecie ŚMIERCI (22. IV. 1870 — 21. I. 1924)

Lenin był twórcą, organizatorem i teoretykiem rewolucyjnej partii w Rosji: partii bolszewików. Książki Lenina stały się podstawą ideologii i taktyki rewolucyjnej międzynarodowego ruchu robotniczego dążącego do lepszej, socjalistycznej przyszłości. Jego osobisty udział w tym ruchu odgrywa olbrzymią rolę. Lenin nadaje właściwy kierunek przygotowaniom do rewolucji, a w czasie rewolucji prowadzi masy do walki z ustrojem kapitalistycznym. Po rewolucji Lenin jest organizatorem nowego państwa, państwa socjalistycznego i uczy naród radziecki jak posługiwać się teorią rewolucyjną w rewolucyjnej praktyce.

Dziś nauka Lenina, kontynuatora Marksa i Engelsa, jest programem, wskazującym klasie robotniczej drogę walki i budowy. Naród polski ma możliwość korzystania w szerokim zakresie z tej nauki, by nie popełniać błędów w trudnym zadaniu jakim jest budowa naszego państwa na nowych socjalistycznych podstawach.

Dzieła Lenina studiują obecnie wszyscy, którzy chcą zrozumieć dzisiejszą rzeczywistość i jej dalsze drogi. Dla ułatwienia pracy bibliotekarzowi podajemy omówiony wykaz dzieł, które prowadzą do poznania i zrozumienia nauki Lenina, jego życia i działalności.

O życiu Lenina mówią książki:

Lenin Włodzimierz Iljicz. Krótki zarys życia i działalności. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 382.

Stalin J. O Leninie. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 47.

Podajemy wybór dzieł Lenina w języku polskim:

Lenin W. I. Marks, Engels, Marksizm. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 492.

Książka „*Marks, Engels, Marksizm*“ jest zbiorem artykułów i urywków z dzieł Lenina i stanowi małą encyklopedię marksizmu-leninizmu. Materiał ułożony jest tematami, co ułatwia zrozumienie nauki Lenina nawet mniej wyrobionemu czytelnikowi.

Przeczytanie tej książki daje już ogólne pojęcie o nauce Lenina, obrazując wkład jego w naukę marksizmu, a zatem książka ta winna znajdować się w każdej bibliotece.

Dla dalszego pogłębienia tej wiedzy, bibliotekarz skieruje swych czytelników do wydawnictwa:

Lenin W. I. Dzieła wybrane. Moskwa 1948 Wyd. Literatury w Językach Obcych t. I s. 1034, t. II s. 1036.

Książka ta, jako wyczerpana, mniej jest dostępna w bibliotekach. Zawiera ona niemal wszystkie pozycje wydane w oddzielnych broszurach przez Spółdzielnię Wydawniczą „Książka“, obecnie zaś przez Spółdz. Wydawniczą „Książka i Wiedza“.

Podajemy je w dalszym ciągu w układzie zagadnieniowym:

Filozofia.

Lenin W. I. Materializm a empiriokrytycyzm. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 433. Dzieła tom 14.

O rewolucji.

Lenin W. Co robić? Pałace zagadnienia naszego ruchu W-wa 1948 „Książka“ s. 215.

Lenin W. Dwie taktyki socjaldemokracji w rewolucji demokratycznej. Wyd. III. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 142.

Lenin W. Dziecięca choroba „lewicowości“ w komunizmie. Próba popularnego wykładu marksistowskiej strategii i taktyki. W-wa 1949 „Książka“ s. 125.

Lenin W. Marksizm a rewizjonizm. W-wa 1948 „Książka“ s. 52.

Lenin W. *O Komunie Paryskiej*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 92.

Lenin W. *Rewolucja proletariacka a renegat Kautsky*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 136.

Imperializm.

Lenin W. *Imperializm jako najwyższe stadium kapitalizmu*. W-wa 1948 „Książka i Wiedza“ s. 124.

Państwo.

Lenin W. *O państwie*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 27.

Lenin W. *Państwo a rewolucja*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 140.

Zagadnienie wsi.

Lenin W. *Ekonomika i polityka w epoce dyktatury proletariatu oraz inne artykuły z lat 1918—1923*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 72.

Lenin W. *O spółdzielczości*. W-wa 1948 C. S. Z. s. 99.

Lenin W. i Stalin J. *O spółdzielczości produkcyjnej wsi*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 213.

Poszczególne zagadnienia budownictwa socjalistycznego.

Lenin W. *O literaturze*. Artykuły i fragmenty. W-wa 1947 „Książka i Wiedza“ s. 48.

Lenin W. *O związkach zawodowych*. W-wa 1948 „Książka i Wiedza“ s. 168.

Lenin W. *Zadania związków młodzieży*. W-wa 1949 „Nasza Księgarnia“ s. 34.

Lenin W. i Stalin J. *O współzawodnictwie pracy*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza“ s. 101.

Materiały repertuarowe.

Lenin W. *I. Pieśni, wiersze, inscenizacje, fragmenty prozy*. W-wa 1949 „Prasa Wojskowa“ s. 143. Biblioteka Świetlicowa Domu W. P.

Myśli szczególnie żywo obchodzące bibliotekarzy wypowiedział Lenin w artykule „*Co można czynić dla oświaty ludowej*“, napisanym w 1913 roku (Dzieła t. XVI s. 530); „Rozsądna organizacja pracy oświatowej mierzy się tym, ile książek wypożycza się czytelnikom do domu i jakie udogodnienia stwarza się dla większości ludności“.

Zwracamy uwagę naszym czytelnikom iż w Nr 3—4 czasopisma „Bibliotekarz“ bież. roku znajdujemy obszernie omówioną sprawę stosunku Lenina do bibliotek w artykule M. Poznańskiego na str. 46—49 pt. „*Lenin a bibliotekarstwo*“.

WSKAZANIA TRZECIEGO PLENUM KOMITETU CENTRALNEGO

Trzecie Plenum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w dniach 11—13 listopada było wielkim wydarzeniem politycznym. W pierwszym dniu obrad wygłosił referat przewodniczący KC PZPR prezydent Bolesław Bierut. Głównym tematem referatu było zagadnienie czujności rewolucyjnej na tle sytuacji międzynarodowej i krajowej, a przede wszystkim konieczność pogłębienia ideologicznego w walce z nacjonalistycznym i prawicowym odchyleniem w partii.

Obrady odbywały się w momencie szczególnego wzrostu potęgi obozu postępu i pokoju. Prezydent Bierut zakomunikował zebranyemu i całemu narodowi polskiemu o wielkim osiągnięciu jakim jest przedterminowe wykonanie planu trzyletniego. Prezydent podkreślał przy tym, że państwa demokracji ludowej budują socjalizm w warunkach zaostrzającej się walki ze światem kapitalistycznym, który, przegrywając w otwartej walce, używa metod podstępny, dywersji i zdrady. Podstępna i ukryta walka ginącego świata występuje obecnie zarówno w stosunkach międzynarodowych jak i w naszym życiu wewnętrznym. Wróg usiłuje nam przeszkodzić w budowaniu Polski socjalistycznej. Wzmocnienie zatem czujności na jawne i zamaskowane metody wroga staje przed każdym obywatelem jako jedno z naczynych zadań.

Po referacie Prezydenta Bieruta wywiązała się dyskusja, w której zabierało głos pięćdziesięciu mówców. W trzecim dniu obrad dyskusja została podsumowana przez referenta.

Jakie wnioski winniśmy wyciągnąć z uchwał trzeciego Plenum Komitetu Centralnego na naszym odcinku? Wniosek jest jeden: do nas należy uodpornienie polskiego czytelnika na wpływy wrogiej propagandy. W całej naszej pracy, na każdej placówce oświatowo-wychowawczej powinniśmy stale pamiętać o naporze ideologicznym wroga klasowego, wroga wyzyskującego brak świadomości, przesady, ciemnotę dla tumanienia mas.

W szczególności bibliotekarz winien zwrócić czujną uwagę na dobór dzieł na swojej placówce. Naogół istnieje przekonanie, że przez usunięcie książek wyraźnie szkodliwych jak antyradzieckie, antykomunistyczne i rasistowskie, spełniliśmy już swój obowiązek oczyszczenia księgozbioru biblioteki. Czy przekonanie takie, w świetle wskazówek ostatniego plenum, można uważać za wystarczające? Wszak księgozbiory nasze zawierają jeszcze wiele literatury nieodpowiedniej i przestarzałej, prześląkniętej duchem rozkładu, duchem nacjonalizmu lub kosmopolityzmu. Musimy również zwrócić baczną uwagę na książki z literatury pięknej, w których często pod płaszczykiem pozornie wzniosłych idei, znajdujemy zręcznie ukryte tendencje, w których widzimy apoteozę ustroju i stosunków panujących w krajach kapitalistycznych, propagandę moralności mieszczańskiej i przywiązania do własności, kult wygody mieszczańskiej, kult silnej jednostki połączony z ideą faszystowskiego wodzostwa.

Musimy dążyć przy zaopatrywaniu bibliotek do tego, aby dać czytelnikom książki o wartości pozytywnej, wychowawczej, przekształcającej ich świadomość społeczną, które budzą nowe myśli, optymizm i wiarę w lepsze jutro. Wartości tych czytelnik masowy szuka przeważnie w literaturze pięknej, to też ten dział książek bibliotekarz winien przejrzeć ze szczególną uwagą, wybierając przede wszystkim dzieła kształtujące światopogląd czytelników. Bibliotekarz nie może również zaniedbać pełnego i wszechstronnego uzupełniania swego księgozbioru przez książki z zakresu marksizmu-leninizmu oraz historii ruchu robotniczego.

Celem zapoznania szerokiego ogółu z treścią obrad podajemy tytuły trzech wydawnictw książkowych:

B i e r u t B. *Zadania partii w walce o czujność rewolucyjną na tle sytuacji obecnej*. W-wa 1949 „Prasa Wojskowa” s. 79.

B i e r u t B. *Zadania partii w walce o czujność rewolucyjną na tle sytuacji obecnej*. W-wa 1949 „Książka i Wiedza” s. 91.

III Plenum Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (11, 12, 13 listopada 1949). W-wa 1949 „Nowe Drogi” s. 205.

Dwie pierwsze pozycje zawierają treść referatu Bolesława Bieruta z dnia 11 listopada, jego przemówienie końcowe oraz komunikat KC PZPR; trzecia pozycja prócz tych wiadomości obejmuje streszczenie dyskusji jaka odbyła się na zebraniu.

FORMY PRACY Z CZYTELNIKIEM

SKŁADANKA

Odmianą katalogu albumowego jest album-składanka sporządzony w kształcie harmonijki. Składanka, choć trudniejsza do wykonania niż zwykły album, ma tę zaletę, że rozciągnięta pozwala jednym rzutem oka objąć szereg wypełnionych stron i postawiona w widocznym i łatwo dla czytelnika dostępnym miejscu, służyć może jako stojący ilustrowany katalog. Składanka ta jak album i plansza może zawierać treść odnoszącą się bądź do zagadnienia, bądź do twórczości jednego lub wielu autorów. Rozplanowanie materiału zależne jest od bibliotekarza, jednakże, wskazanym jest, by każda strona składanki zawierała logicznie zamkniętą całość. I tak gdy tematem składanki jest twórczość jednego autora na przykład W. I. Lenina, każda strona składanki związana będzie z jedną jego książką lub też kilkoma o jednym zagadnieniu.; gdy zaś będzie ona poświęcona szeregowi autorów np.: Orzeszkowej E., Prusowi B., Żeromskiemu S. lub innym, każdą stronę przeznaczają się na twórczość jednego z nich. Przy układzie zagadnieniowym np. „Przodownicy

pracy“ strona może zawierać jeden tytuł książki, lub, gdy zagadnienie to łączy się z innymi pokrewnymi, każdą jedną stronę przeznaczają się na jedno zagadnienie.

Składankę wypełnia się materiałem nieco inaczej niż album. W albumie nie można zmieniać materiału ponieważ jest przytwierdzony do stron na stałe — w składance zaś jest to możliwe przez wkładanie uprzednio wypełnionych arkuszy kartonu, rozmiarami nieco mniejszych od stron składanki, które umocowuje się przy pomocy narożników (kieszonek) umieszczonych na rogach każdej strony. Tak więc treść składanki może być zmieniana w zależności od potrzeb biblioteki.

Składankę sporządza się z tektury pociętej na części; 10 arkuszy o rozmiarach 25×35 cm łączy się dłuższymi bokami obustronnie przez podklejenie 3 cm paskami płótna introligatorskiego, przestrzegając by między arkuszami była odległość co najmniej 1/2 cm. Krótsze boki okleja się również paskami płótna. Wszystkie arkusze okleja się cienkim o niebrudzącym kolorze papierem w celu przykrycia tektury. Na rogach przymocowuje się narożniki* (trójkątne kieszonki o boku przy kącie prostym = 6 cm). Tak przygotowany album składa się nadając mu kształt harmonijki. Pierwsza i ostatnia strona otrzymują okładki z płótna introligatorskiego.

W załączeniu do niniejszego zeszytu podajemy ilustrację składanki.

INWENTARZ BIBLIOTECZNY

Każda instytucja, urząd czy szkoła posiada spis czyli inwentarz sprzętów lub artykułów, którymi gospodaruje. Biblioteka, której zasadniczym majątkiem są książki, musi także posiadać ich spis czyli inwentarz książek.

Inwentarz jest ważnym dokumentem w życiu biblioteki, a zatem musi być wprowadzony prawidłowo w specjalnej księdze inwentarzowej. Księgę inwentarzową tworzy się przez opracowanie arkuszy, drukowanych według wzoru zatwierdzonego przez Ministerstwo Oświaty. Można zakupić oddzielne arkusze inwentarzowe i dać je później do opracowania, jednak le-

piej jest kupić od razu księgę prawidłowo oprawioną z dołączoną na wstępie instrukcją. Zastępowanie księgi inwentarzowej przez zwykły zeszyt, ręcznie rubrykowany, jest niewłaściwe i nie powinno być nigdzie stosowane, nawet w małej bibliotece. Księga inwentarzowa jest przesznurowana; końce sznurka przymocowane są pieczęcią lakową do zewnętrznej okładki z zaznaczeniem, ile stron i pozycji zawiera dana księga inwentarzowa. W ten sposób możemy mieć pewność, iż żadna ze stron nie została usunięta z księgi. Przed rozpoczęciem zapisów, strony muszą być ponumerowane. Numerujemy je oznaczając jedną cyfrą obie strony, ponieważ treść opisu każdej książki mieści się jednocześnie po stronie parzystej i nieparzystej. Do tak przygotowanej księgi inwentarzowej zapisujemy książki.

Co będziemy w niej zapisywać i jak będziemy zapisywać?

W inwentarzu zapisujemy pod oddzielną pozycją każdą jednostkę oprawną czyli każdy wolumin, niezależnie od tego ile wewnątrz książki mieści się części czy tomów, na które podzielona jest treść książki. Jeżeli bibliotekarz każe introligatorowi oprawić każdą część osobno — każda z nich otrzyma oddzielny numer inwentarzowy. Dlatego też inwentaryzując książki, bibliotekarz musi od razu wiedzieć, jak książki będą oprawione. Na przykład w pierwszym powojennym wydaniu książki M. Szołochowa „Cichy Don“ pierwszy tom składał się z trzech części; jeśli je wszystkie oprawimy razem, wtedy zapiszemy w inwentarzu pod jednym numerem, jeśli osobno — damy trzy kolejne numery. Nie należy oprawiać razem kilku książek różnych autorów, względnie kilku dzieł jednego autora. Uzyskana w ten sposób oszczędność na oprawie jest niewspółmierna z trudnością wykorzystania książki przez czytelników i trudnością jej skatalogowania. W języku bibliotekarzy taka książka nazywa się „klockiem“ i stanowi ich utrapienie.

Arkusze inwentarzowy zawiera 20 rubryk. Wypełnianie ich wcale nie jest trudne. Rok w którym książki wpłynęły umieszczamy u góry każdej strony. W pierwszej rubryce wpisujemy datę wpływu: dzień i miesiąc. W następnej — kolejny numer inwentarzowy książki. W rubryce trzeciej „znak miejsca“ zaznaczamy znak książki określający jej miejsce na półce. Przy

ustawieniu działowym — będzie to znak działu i miejsca w obrębie działu. Przy układzie na półkach według numerów inwentarza — rubryki tej nie wypełniamy. W rubryce „autor“ piszemy nazwisko autora i pierwszą literę jego imienia. Tytuł dzieła możemy dawać w pełnym skróceniu. Rubryka „dział“ orientuje do pewnego stopnia w treści posiadanych zasobów książkowych. Wypełnienie rubryk: miejsce wydania, rok wydania, wydawca nie przedstawia trudności. Rubryki „liczba voluminów“ nie należy wypełniać, gdyż z reguły będzie to jeden volumin. Numerem dowodu nabycia książki będzie albo numer kolejny rachunku księgarskiego, albo numer pisma, z którym wpłynęły książki do biblioteki. Rubrykę „wartość książki“ wypełnia się nawet przy darach celem stwierdzenia majątku biblioteki określonego w gotówce. W rubryce: „sposób nabycia“ stawiamy kreskę odpowiednio do tego czy jest to zakup, czy dar, czy też wymiana. Rubryki „usunięto“ i „numer w książce ubytków“ wypełnia się w wypadku zagubienia, zniszczenia lub wycofania książki z księgozbioru.

Przy systematycznym prowadzeniu księgi inwentarzowej zawsze możemy wiedzieć, jak się przedstawia stan i wartość majątku biblioteki. Ostatni numer inwentarzowy wskazuje ile książek i w jakim czasie wpłynęło do biblioteki. Księga inwentarzowa służy także do sprawdzenia zapisów ze stanem faktycznym, służy dla celów okresowych rewizji księgozbioru. Ale o tym powiemy już innym razem. Również w jednym z następnych numerów poruszymy sprawę wykreślenia z inwentarza biblioteki książek usuniętych lub zagubionych i szereg innych zagadnień związanych z prowadzeniem inwentarzy bibliotecznych.

POZNAJEMY KSIĄŻKI

Do biblioteki gminnej nadszedł nowy transport książek. Młoda bibliotekarka uważnie przegląda każdą książkę przed jej skatalogowaniem, ogląda okładkę, kartę tytułową, patrzy do środka, czyta spis rzeczy.

— Dlaczego tak ślęczysz nad każdą książką? Skatalogowałam już sześć, ty dopiero dwie. Do wieczora nie skończymy,

jeśli będziemy tak marudziły — gniewa się jej młodsza koleżanka.

— Widzisz Zosiu, ja z każdą książką zawieram znajomość. Chcę wiedzieć, która z nich będzie mi przyjaciółką, pomocnicą w pracy.

— Co takiego? Żartujesz sobie zawsze ze mnie, Wando.

— Wcale nie! Mówię zupełnie poważnie. Z książkami jest tak jak z ludźmi. Często z dumą powtarzałaś, że od pierwszego wejrzenia poznajesz człowieka. Jego wygląd, uśmiech, ruchy, zachowanie się, sposób mówienia są to według ciebie oznaki charakteru i po takim zapoznaniu się albo przyjmujesz go do grona swoich bliższych znajomych, albo odsuwasz się od niego z niechęcią. Książka swym zewnętrznym wyglądem, układem, drukiem może sprawić dobre, albo złe wrażenie. Od razu można powiedzieć, jaką ma dla nas wartość. Dla nas — bibliotekarzy to pierwsze wrażenie jest niesłychanie ważne. Nie możemy przeczytać wszystkich książek w naszej bibliotece. Nie mamy na to czasu. A musimy je jak najszybciej puścić w ruch i przy tym dać w odpowiednie ręce, żeby nie zniechęciły, lecz przyciągnęły czytelnika. Przeglądam je więc tak dokładnie, żeby się zorientować, komu należy je dawać.

— No i cóż ci powiedziały te książki?

— Bardzo dużo. Posłuchaj tylko. Oto mamy książeczkę Fryderyka Engelsa „Rozwój socjalizmu od utopii do nauki“. Okładka niewiele mówi. Wygląda skromnie, na kremowym tle ładnie błyszczą czerwone litery tytułu. Format 8-ka, wygodny do czytania. Papier dość lichey, więc druk nie bardzo wyraźny. To nie dobrze, ale idźmy dalej.

Najważniejszą pozycją w książce jest jej autor. Nazwisko Engelsa jest tak znane, że bez wahania można by tę książkę polecić. Tytuł zachęca również do czytania. Wiesz przecie, że tytuł, — to często bardzo krótko, lapidarnie ujęta treść książki. Porusza ona zagadnienie, które zainteresuje wielu czytelników. Musimy jednak sprawdzić, czy jest ono potraktowane w sposób dla wszystkich zrozumiały. Przeglądamy dalej. Książka zaczyna się od przedmów autora napisanych do rozmaitych wydań. To bardzo ważne. Możemy z pierwszych źródeł dowiedzieć się dla kogo Engels przeznaczał swoją pracę. W przedmowie do pierw-

szego wydania w 1883 r. pisze autor: „Treść śmiem twierdzić, sprawi niemieckiemu czytelnikowi mało trudności“. Potwierdza to w przedmowie do 4-go wydania, które wyszło już w trzy lata po pierwszym. Każde wydanie miało nakład 10 tysięcy egzemplarzy. To znaczy, że książka została przeczytana co najmniej przez 30 tysięcy osób. Można przypuścić, że nawet więcej, bo ciekawą książką lubimy dzielić się z przyjaciółmi. A tak była potrzebna, że musiano szykować nowe wydanie. Pisze również autor, że jest ona przełożona na kilka obcych języków i wszędzie wyszło po kilka wydań. Nasze polskie wydanie jest bez przedmowy tłumacza, nie wiemy zatem, które jest z kolei. Ale na odwrotnej stronie karty tytułowej, u dołu, czytamy: „Tłoczono 50.000 egzemplarzy“. Widać, że firma wydawnicza jest bardzo pewna powodzenia książki. Jest to wydanie tanie, masowe i papier wzięto nie pierwszego gatunku, żeby nie zwiększać kosztów wydawniczych. Mamy już właściwie pojęcie o książce. Zwróćmy jeszcze uwagę na firmę wydawniczą i na napis u góry na karcie tytułowej. Firma wydawnicza „Książka“ — obecnie „Książka i Wiedza“. Jak nam obu wiadomo jest to poważna spółdzielnia wydawnicza, która wysyła w świat wiele dobrych książek. A napis „Biblioteka Klasyków Marksizmu“ oznacza serię książek uznanych za wartościowe, za klasyczne z tej dziedziny. Widzisz jak dużo dało mi uważne przejrzenie tej książki.

— Bardzo było ciekawe, coś mi powiedziała, ale nie rozumiem, po co było tyle się namyślać. Wiemy przecież, że książki Marksa, Engelsa, Lenina i Stalina bardzo potrzebne są dzisiaj wszystkim.

— No wiesz, Zosieńko, przy takim Twoim nastawieniu do tych spraw nie będzie z Ciebie dobra bibliotekarka. Zostaniesz popychadłem do ustawiania książek na półce. Chodzi nam przecież nie o to, żeby wydać jak najwięcej książek, lecz o to, żeby były one czytane, żeby pociągały czytelnika do dalszej pracy samokształceniowej. Jeżeli książkę „Anti-Düring“, tylko dlatego że ją napisał Engels, dasz jakiemuś początkującemu czytelnikowi nie zechce na pewno brać książek, które mu polecasz. Stracisz zaufanie czytelnika.

— No już dobrze. Rozumiem. A cóż Ci powiedziała druga książka?

— Z tą miałam poważne trudności. Napisał ją W. Gajewski. Tytuł — „Poznaj prawa dziedziczności“. Wyszła w 1947 roku, więc nie wygląda na przestarzałą. Wiesz przecie, że książki przyrodnicze, wobec szybkich postępów nauki, tracą aktualność. Wydał ją Państw. Inst. Wyd. — firma godna zaufania. W 10 tysiącach egzemplarzy. Druk i papier dobry, w tekście wiele ilustracji. Więc niby wszystko w porządku. Przejrzałam parę kartelek tu i tam. Książka napisana żywo, z werwą, interesująco. Uderzyło mnie jednak, że Gajewski, omawiając teorie dziedziczności, nie wspomina wcale nazwisk Miczurina i Łysenki, którzy zwalczając teorię Mendla, twierdzą, że cechy nabyte mogą być w sprzyjających warunkach odziedziczone przez potomstwo. Pomimo więc wszystkich zalet i dodatnich wskazówek bibliograficznych książkę Gajewskiego należy dawać bardzo ostrożnie, wskazując jej braki i polecając inne, np. „Stara i Nowa biologia“ Michajłowa.

— Skąd Ty o tym wszystkim wiesz? Nie jesteś przecież przyrodniczką...

— Nie, ale jestem bibliotekarką. Pamiętasz zasadę bibliotekarzy? „Nic ludzkiego nie jest mi obce“. Przeglądałam więc i czytam czasopisma „Problemy“, „Wiedza i Życie“ i inne — lektura ta pomogła mi wykryć błędy zawarte w książce W. Gajewskiego.

— No wiesz, Wando. Nikt nie może wymagać ode mnie, że bym czytała wszystkie czasopisma. Zresztą nie uważam, że muszę być niańką czytelników. Niech sami trochę popracują.

— Oj Zosiu, Zosiu. Bibliotekarka może nie umieć wszystkiego, powinno ją jednak wszystko interesować. Szanująca się bibliotekarka nie poprzestaje na „Przyjaciółce“ i „Przekroju“, lecz czyta i przegląda również inne czasopisma. Ale wracajmy do naszych książek, inaczej rzeczywiście do wieczora nie skończymy.

L I Ś T Z T E R E N U

Helena Dybowska z Otwocka pisze:

Chciałam się podzielić swoimi uwagami o tym jak możemy badać wyniki czytelnictwa w szkole podstawowej. Mam pewne doświadczenia w tym zakresie z terenu biblioteki, którą prowa-

dzę już od lat kilku przy mojej szkole. Interesowało mnie zawsze zagadnienie czy wszystkie wypożyczone książki są czytane i jak są czytane.

Ażeby móc odpowiedzieć sobie na to pytanie trzeba zastosować specjalną kontrolę czytania książek. Najczęściej stosowaną formą jest rozmowa bibliotekarza z czytelnikiem. Niestety rozmowy są możliwe tylko w tych bibliotekach, które są otwarte dłuższy czas i nie obsługują wielu czytelników naraz. W bibliotekach szkolnych, gdzie dzieci mieszkają daleko od szkoły i wypożyczanie odbywa się zaraz po skończonych lekcjach, czas otwarcia biblioteki jest zbyt krótki. Biblioteka obsługuje jednocześnie tak dużo dzieci, że nawet kilkuminutowe pogawędki muszą odpaść. Inną formą najpowszechniejszą chyba i najlepszą, jeśli chodzi o zbadanie wyników czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży, są tak zwane d z i e n n i k i l e k t u r y. Od której klasy szkoły podstawowej są pożądane takie dzienniczki lektury? Od trzeciej a nawet od drugiej klasy. Proszę się nie oburzać, bo wiem z własnego doświadczenia, że dzieci bardzo chętnie takie dzienniczki prowadzą. Tylko klasy II, III, IV inaczej będą to robiły, a inaczej klasy V, VI, VII i wyższe. Trudności będziemy stopniowali. W niższych klasach dzieci będą prowadziły dzienniczki obrazkowe, gdyż małe dzieci chętniej rysują niż piszą. Co dzieci w II i III klasie mają rysować? To co im się najbardziej podoba, następnie niech ten obrazek podpiszą zdaniem wybranym z książki i dostosowanym do danego obrazka. (Kilka lat temu takie dzienniczki miałam w III klasie). Klasa IV może robić to samo, lecz podpisuje obrazek nie jednym zdaniem, lecz kilkoma wziętymi z książki. W klasie V można już stosować odpowiedzi na kilka pytań, na przykład: wymień główną osobę w tym utworze, gdzie i kiedy toczy się akcja? Wybierz urywek, który ci się najbardziej podoba i napisz dlaczego? Klasie VI można dodać więcej pytań, na przykład jakie zagadnienie występuje w powieści, czy to jest powieść historyczna czy przyrodnicza? Oprócz odpowiedzi na pytania dziecko pisze krótki życiorys autora lustrując go portretem i wycinkami z gazet, odnoszącymi się do autora lub jego utworów. W VII klasie stopień trudności jeszcze bardziej się wzmacza. Nie żądamy jednak treści czytanych utwo-

rów. Niech raczej dzieci wybiorą sobie dłuższy fragment, który im się podoba, ewentualnie kilka fragmentów danego utworu. Prócz naklejania i rysowania obrazków można już w tej klasie zażądać recenzji o danej książce, wycinanych z czasopism. Można również zapytać który z autorów i w jakim utworze porusza takie lub inne zagadnienie.

Następną formą kontroli czytelnictwa w szkole jest konkurs obrazkowy i konkurs cytat, przeprowadzony na lekcji języka polskiego, co będzie jej miłym urozmaïceniem. Piszemy wówczas na tablicy kilka cytat z kilku utworów, lub też zawieszamy gotową tablicę z napisanymi już cytatami. Dzieci mają odgadywać tytuł książki i nazwisko autora. Które z dzieci odgadnie najwięcej — wygrywa. W ten sposób pragnąc wygrać konkurs dzieci będą uważniej czytały, wstydząc się swojej niedbałości. Od czasu do czasu możemy wywiesić tablicę z szeregiem charakterystycznych obrazków, wybierając najbardziej znane książki w danej klasie. Kto odgadnie tytuł i autora książki — wygrywa.

Uważam, że konkurs cytat i obrazków możemy stosować nie tylko wśród dzieci i młodzieży, lecz i wśród starszych czytelników. Na pewno niejedyn czytelnik dorosły zatrzyma się przed taką tablicą wywieszoną w bibliotece i będzie bardzo zadowolony jeśli odgadnie z jaką książką są one związane.

Przeczytałam tutaj kilka sposobów uczenia młodzieży dobrego i uważnego czytania książek, tak, aby przyniosło im ono jak najwięcej korzyści. Wydaje mi się, że jest to bardzo ważne zagadnienie, bo dzieci, młodzież a nawet dorośli nie umieją naprawdę dobrze przeczytać książki i skutkiem tego małe z czytania odnoszą korzyści.

KRONIKA

WAŻNIEJSZE RECENZJE, KRYTYKA, ARTYKUŁY
O CZYTELNICTWIE

ZA OKRES OD 15. XI. DO 15. XII. 1949.

- Bianka W. — Myszka Pik. „Kuźnica“ Nr 51-52 s. 11.
Bianka W. — W leśnych domkach. „Kuźnica“ Nr 51-52 s. 11.
Bińczak J. — Zyto kwitnie. „Dziennik Literacki“ Nr 48 s. 3.
Bok J. — Na Uralu, pamiętnik robotnika polskiego w ZSRR. „Poradnik pracownika S. P.“ Nr 11 s. 94.
Brzechwa J. — Kanoto. „Kuźnica“ Nr 51-52 s. 11.
Caldwell E. — Druga Ameryka. „Odrodzenie“ Nr 49 s. 7.

- Czeszko B. — Początek edukacji. Opowiadania. „Kuznica“ Nr 48 s. 3.
 Dańko E. — Chińska tajemnica. „Kuznica“ Nr 51-52 s. 11.
 Gajdar A. — Czuk i Hek. „Kuznica“ Nr 51-52 s. 11.
 Gałczyński I. K. — Elektryczne schody. „Kuznica“ Nr 51-52 s. 11.
 Garin M. — Dzieciństwo Tomka. „Kuznica“ Nr 51-52 s. 11.
 Instytut Badań Literackich — Kultura okresu pozytywizmu. Wybór tekstów i komentarzy pod redakcją Jana Kotta. „Kuznica“ Nr 51-52 s. 3.
 Jackiewicz A. — Górnicy. „Odrodzenie“ Nr 48 s. 6.
 Kautsky K. — Tomasz More i jego utopia. „Kuznica“ Nr 47 s. 6.
 Koszykowski I. — Dziecko ulicy. „Kuznica“ Nr 46 s. 5.
 Krymow J. — Statek Derbent. „Odrodzenie“ Nr 49 s. 7.
 Krzemieniecka L. — O wielkim Stalinie. „Kuznica“ Nr 51-52 s. 11.
 Krzemieniecka L. — Warszawska piosenka. „Kuznica“ Nr 51-52 s. 11.
 Kuprin A. — Biały pudel. „Kuznica“ Nr 51-52 s. 11.
 Leontiewa I. — Przyszłość należy do nich. „Kuznica“ Nr 46 s. 7.
 Lider J. — Pogadanki o dialektyce i materializmie. „Poradnik pracownika S. P.“ Nr 11 s. 95.
 Markowska W. — Mity greckie. „Kuznica“ Nr 51-52 s. 11.
 Meloch M. — Sprawa włościańska w powstaniu listopadowym. „Kuznica“ Nr 48 s. 6.
 Milczarek W. — Pożegnanie sadu. „Dziennik Literacki“ Nr 48 s. 3.
 Multatuli (Edward Donwer Dekker). — Max Harelaar. „Kuznica“ Nr 46 s. 7.
 Narbutt I. — Filiponka. „Dziennik Literacki“ Nr 50 s. 6.
 Norden A. — Czego nas uczą dzieje Niemiec. „Kuznica“ Nr 46 s. 8.
 Nosow M. — Wesoła rodzinka. „Kuznica“ Nr 51-52 s. 11.
 Nowaczyk F. (Adam Kizło) — Chleb powszedni. „Dziennik Literacki“ Nr 48 s. 3.
 Przyboś J. — Wybór poezji. „Kuznica“ Nr 47 s. 5.
 Pytlakowski J. — Życie przed śmiercią. „Odrodzenie“ Nr 50 s. 2.
 Serafinowicz A. — Żelazny Potok. „Poradnik pracownika S. P.“ Nr 11 s. 92.
 Simone A. — Ludzie którzy zdradzili Francję. „Kuznica“ Nr 50 s. 15.
 Stalin J. — Krótki życiorys. „Dziennik Literacki“ Nr 51 s. 3.
 Weyssehof J. — Soból i panna. „Kuznica“ Nr 48 s. 2.
 Wilczek J. — Nr 16 produkuje. „Odrodzenie“ Nr 48 s. 6.
 Poniżej zamieszczamy kilka artykułów o książkach dla dzieci i młodzieży:
 Juszczakowska H. — Dla najmłodszych. „Odrodzenie“ Nr 50 s. 7.
 Kann M. — Tegoroczne wznowienia. „Odrodzenie“ Nr 50 s. 6.
 Madurowicz B. — Literatura popularno-naukowa. „Odrodzenie“ Nr 50 s. 7.
 Mikucka A. — Książki społeczno-obyczajowe. „Odrodzenie“ Nr 50 s. 6.
 Osiańska J. — Tania książka. „Odrodzenie“ Nr 50 s. 6.

I N F O R M A T O R

DATY I WYDARZENIA

Podajemy wykaz ważniejszych dat i wydarzeń do wykorzystania w pracy bibliotecnej w miesiącu lutym.

4. II. 1943 Zwycięstwo pod Stalingradem
 10. II. 1837 Zginął wielki poeta rosyjski A. Puszkina

12. II. 1746 Urodził się Tadeusz Kościuszko
12. II. 1809 Urodził się Karol Darwin
16. II. 1468 Zmarł wynalazca druku Jan Gutenberg
16. II. 1880 Proces sądowy w Krakowie przeciwko Ludwikowi Waryńskiemu
19. II. 1473 Urodził się Mikołaj Kopernik
20. II. 1846 Wybuch powstania krakowskiego pod wodzą Edwarda Dembowskiego
22. II. 1810 Urodził się wielki kompozytor polski Fryderyk Chopin
24. II. 1848 Wybuch Rewolucji Lutowej we Francji
23. II. 1918 Powstanie Armii Czerwonej. Święto Armii Czerwonej
27. II. 1868 Zmarł Walerian Łukasiński założyciel Towarzystwa Demokratycznego
27. II. 1933 Prowokacyjne podpalenie Reichstagu przez Göringa
27. II. 1936 Zmarł uczony radziecki Iwan Pawłow

SPROSTOWANIE

Ilustracyjna wkładka załączona do numeru 2—3 „Poradnika Bibliotekarza“ zawiera pierwszą stronę albumu pt.: „Plany i osiągnięcia Polski Ludowej”. — przy czym zadaniem wkładki jest przede wszystkim zwrócenie uwagi czytelnika na sposób sporządzenia albumu.

Po drugiej stronie wkładki podany jest wzór świetlicowej szafy bibliotecznej. Nie będziemy jednakże omawiać szczegółów jej konstrukcji, ponieważ omyłkowo nie zostały one we wzorze dostatecznie i dokładnie wykonane. W jednym z następnych numerów podamy właściwy rysunek szafy.

Za błąd nasz przepraszamy czytelników.

Komitet redakcyjny: J. Szemplińska, I. Lewandowska, Z. Zołątkowska.

Wydawca: Związek Bibliotekarzy i Archiwistów Polskich
przy współudziale Poradni Bibliotecznej Centralnego Ośrodka Oświaty
Dorosłych T.U.R.i.L.

Adres redakcji i administracji: Warszawa. Koszykowa 26.

Rysunki do klisz sporządzone przez Poradnię Biblioteczną Centralnego
Ośrodka Oświaty Dorosłych T.U.R.i.L.